

Հ. ԳԱՐԱԿԷՕՋԵԱՆ ՀՕՄԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Հատուրտ Դարակէօղեան Հօմբ ֆրանսացի գաղութի ամէնակարեւոր հաստատութիւններէն մէկն է: Հիմնադիրն է ամերիկացի ծանօթ բարերար Պ. Միֆրան Դարակէօղեան, որ զայն ձօնած է իր վաղա՝ մեռիկ զաւակին Հատուրտի յիշատակին: Հինգ տարուան գոյութիւն մը ունի այս տուն-դպրոցը, որ նախապէս Պոլսոյ մէջ հաստատուած էր, բայց քաղաքական դէպքերու հետեւանքով, փոխադրուեցաւ Ֆրանսա, ուր բարերարը նոյն նպատակին համար գնած է դքսական դղեակ մը, կոտինիէտ շաճօն, Լուառ-է-Շէռլի նախնական մէջ :

Ներկայիս հաստատութեան մէջ կը պատասխարուին 95 սաներ եւ 20 իջտի արհեստաւոր սաներ. դուրսը տեղաւորուած բախմաստ տղոց թիւը կը հասնի 15—20ի:

Պատկառելի հիմնադրամ մը կ'ապահովէ այդ հաստատութեան ավագան ամէն տեսակ պատահականութեան դէմ:

Հ. Դարակէօղեան Հօմբ Վարչութիւնը համոզուած որ որբերու իմացական - բարոյական առողջ կրթութեան միակ հիմքը անոնց ֆիզիքական առողջութիւնն է, իր մտահոգութիւններուն առաջինը եւ էականը նկատած է Հօմբ մէջ ստեղծել առողջապահական լաւագոյն պայմաններ եւ միանգամայն տղոց ներշնչել մարմնակրթանքի սէրը:

Հօմբ, իր գոյութեան առաջին շրջանին, զոր բոլորեց Պոլսոյ մէջ, շնորհիւ Տոքթ. Դաւիթեանի քօշկա - մանկավարժական լայն հասկացողութեան, տողորուած էր այդ ոգիով եւ այսօր Ֆրանսայի մէջ ալ նոյն աւանդութիւնը կը շարունակուի:

Միջավայրը.— Կոտինիէտի ներկայ Հօմբ քաղաքէ եւ նոյն իսկ շիւղէ հեռու, անտառներու մտերմութեան մէջ առանձնացած զդեակ մըն է. օդասուն, արեւաշատ եւ ջրառատ, ահա ինչ որ էականն է: Շէնքին լայն ճակատը դարձած է դէպի հարաւ եւ բոլոր դասարանները գրեթէ եւ ննջարանները մեծաւ մասամբ զետեղուած են այդ ճակատին վրայ:

Շէնքը.— Կոտինիէտի դեակը, արտաքնապէս թէն շքեղ, բայց ներսէն իր սկզբնական շրջանին կը պահէր հին ճարտարապետութեան մը հետքերը: Նախկին մէջէմէջ սենեակներու եւ խուցերուն փոխարէն, այժմ ունինք ընդարձակ դասարաններ եւ սրահներ:

Բոլոր յարկերը ջուր ունին. ջրաբաշխական ինքնավար դրութիւն մը կ'ապահովէ բոլոր ճէմիչներու մշտական մաքրութիւնը: Ամէն յարկի վրայ դրուած լոգարան - սենեակներէն անջատաբար, Հօմբ ունի կեդրոնական բաղնիք մը, 18 ջրցան - կազմածներով եւ

ասոր յարակից առօրեայ լուսացարանը՝ յատուկ ծորակներով։ Այս բաժանումներուն մէջ ոչինչ խնայուած է մաքրութիւնը՝ ապահովելու տեսակէտով։

Հօմի ներքին մաքրութեան ոչ նուազ կը նպաստէ և այն պարզան որ լուսավառութիւնը ելեկտրական է և շէնքը կեդրոնական ջեռուցում ունի։

Սնունդը.— Կաթնաբուսական է, բարեխառնուած՝ շաքարը երկու անգամ տրուող մսեղէնով։ Օրական երեք կանոնաւոր ճաշերէն զատ, տղայոց կը տրուի նախընթերիք։

Ժամանակացոյցը.— Տղայոց կեանքին և կենցաղին վրայ շատ լաւ գաղափար մը կուտայ հետեւեալ ժամանակացուցակը որ կը ցուցէ թէ ինչպէս բաժնուած են տղայոց մէկ շաբաթուայ ամբողջ ժամանակը (168 ժամ)։

1.— Քնննալու	միջին	հաշուով	62	ժամ
2.— Խաղ եւ զբօսանք	»	»	33	»
3.— Դաս եւ սեփողութիւն	»	»	30.30	»
4.— Առանիւն աշխատանք	»	»	21	»
5.— Ճաշերու պահեր	»	»	10.30	»
6.— Արօթքի նպահեր	»	»	3	»
7.— Զանազան (լոգանք, ելն.)	»	»	8	»

Ջանք թափուած է տղայոց մտաւոր և ֆիզիքական աշխատանքներուն մէջ հաւասարակշռութիւն մը և ներդաշնակութիւն մը պահելու, որպէս զի մէկը միւսին չվնասէ կամ տարապայման յոգնութեան տեղի չտայ։ Առաւօտները լայն միջոց մը յատկացուած է մարզանքի և առտնին աշխատանքներու մինչև կէսօր կը տեւեն մտային դասերը, յետ միջօրէն յատկացուած է գործօն դասերու (երգ, գծագրութիւն, ձեռարուեստ), խաղերու և բացօդեայ աշխատանքներու։

Մարզական կեանքը.— Հօմի առտնին աշխատանքներու մեծագոյն մասը՝ մաքրութիւն, խոհանոց, ճաշարան, փայտի սպասարկութիւն, շինարարական գործեր՝ կը կատարուի տղոց ձեռքով։ Այս գործօն կեանքը իր դաստիարակչական օգտակարութեան հետ մարմնակրթանքի յարմարագոյն ձեւ մըն է անշուշտ. բայց միեւնոյն ժամանակ տղաք ունին իրենց խմբական բացօդեայ խաղերուն ազատ պահերը։ Բոլոր խաղերը հաւասարապէս կը քաշալերուին Հօմին մէջ, ինչպէս ֆուլպօլը, պասքէթ օլը, վօլէ օլը, հօքէյը, թէնիսը և ամէն ինչ։

Բժշկական հսկողութիւն.— Հօմը քանի մը ամիսը անգամ մը այցելութիւնը կ'ընդունի Տօքթ. Թորգոմեանի, որ իբրեւ հաստատութեան բժիշկ, ընդհանուր քննութենէ մը կ'անցընէ աշակեր-

տուլթիւնը և կուտայ անհրաժեշտ հրահանգները: Ատկէ զատ, վարժարանը մշտական յարաբերութիւններ ունի տեղաբնակ ֆրանսացի բժիշկներուն հետ, որոնցմէ անմիջական աջակցութիւն կը դռնէ, ի հարկին:

Տարին անգամ մը կը կատարուի նաև աշակերտութեան մարմնաչափութիւնը և կ'արձանագրուին տղոց հասակի, ծանրութեան և շնչառական վանդակի աճումները: Այս առթիւ կ'արժէ յիշատակել որ Հոմին տղոց ընդհանուր ֆիզիքական աճումը միշտ համապատասխան եղած է քաջաոռղջ մանուկներու բնական չափերուն: Օրինակ, վերջին երկու տարիներուն՝ 1924 և 1925ի ընթացքին, Հոմի 12, 13, 14 և 15 տարեկան տղոց հասակի ընդհանուր աճումը միջին հաշուով եղած է տարեկան 5 սանթիմետր, և ծանրութեան յաւելումը նմանապէս եղած է միջին հաշուով 5 քիլոկրամ (մէկ տարուայ վրայ):

Ելրակացութիւն.— Իբրև հետեւանք Հոմին մէջ տիրող այդ պայմաններուն, բոլոր սաները առանց բացառութեան կը վայելին կորովի առողջութիւն մը, որ շատ աւելի աչքի կը դարնէ, երբ կը դառնան տեղւոյս ֆրանսացի տարեկից տղոց հետ միասին:

Այս չորս հինգ տարիներու ընթացքին, ոչ մէկ ծանր հիւանդութիւն չէ պատահած Հոմին մէջ, բացի ուղեղային մաշկատապի (meningite) և կողատապի (pneumonie) երկու պարագայէ: Երկու հիւանդներն ալ շատ շուտով աղեկցած են, առանց ծանր հետեւանքներու:

Իբրև համաճարակ որ լուրջ կերպով զբաղեցուցած են Հոմին վարչութիւնը, ունեցած ենք աչքի ցաւը (թրախում) և մորթի հիւանդութիւն մը (էքզէմա), զոր տղոցմէ շատերը իրենց հետ բերած են: Բարեբախտաբար ձեռք առնուած կտրուկ խնամքներու շնորհիւ, այդ հիւանդութիւնները ներկայիս բոլորովին անհետացած են:

Բժշկական ծախքերը Հոմին ընդհանուր պիւտճէին մէջ կը կադմեն աննշան չափ մը, հազիւ հազարին ութը:

Վերջացնելու համար, յիշենք նաև որ չափահաս պատանի սաներու բարոյական առողջութեան հարցն ալ նկատի առնուած է: Մտերմիկ խօսակցութիւններ տեղի ունենալով հանդերձ, առաւելապէս կ'աշխատուի պաղ լուգանքներով և ֆիզիքական չարքաշ կեանքով մը պայքարել պատանեկական մոլութեանց դէմ:

Կը մնայ բազմալ որ Հոմին սաները նոյն այդ ոգին — առողջութեան և ուժեղ կեանքի պաշտամունքը — քանին իրենց հետ, որովհետեւ մեր ցեղը, վերջին ցնցումներէն վերջ, պէտք ունի մանաւանդ ուժեղ, կորովի և տոկուն տարրերու:

Փ. ՍԱՆԱՍՍԱՐ